

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Een té grote stap?

Onderzoek naar de opdracht tot begeleiding van studenten uit Caribisch Nederland

Management- samenvatting

Aanleiding en vraagstelling

Veel jongeren uit Caribisch Nederland (Bonaire, Saba, Sint Eustatius) gaan studeren in Europees Nederland. Het is voor hen een grote stap om naar Europa te verhuizen. Het ministerie van OCW draagt er zorg voor deze studenten begeleid worden. Deze begeleiding is ingeregeld als opdracht aan een marktpartij. De huidige opdrachtnemer van de begeleidingsopdracht is TuranGoeloe.

OCW heeft signalen ontvangen dat de uitvoering van de begeleidingsopdracht niet verloopt zoals voorzien. Het ministerie heeft AEF gevraagd onderzoek te doen naar de wijze waarop de begeleiding van Caribisch Nederlandse studenten verloopt. Het onderzoek moet inzicht bieden in de mate waarin de opdracht aansluit bij de realiteit waar de uitvoerende partij mee te maken krijgt. Het onderzoek is niet bedoeld om de uitvoering door de huidige opdrachtnemer (op dit moment TuranGoeloe) te evalueren.

Methode

Voor het onderzoek is een mix van methoden gebruikt. Er zijn 17 interviews gevoerd met professionals van verschillende organisaties: beleidsmedewerkers van het Rijk, gedeputeerden van de eilanden, vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen (zowel op de eilanden als in Europa), medewerkers van TuranGoeloe, en andere actoren die aanpalende activiteiten uitvoeren. Daarnaast zijn 12 interviews afgenomen met studenten en ouders, met vertegenwoordiging van alle eilanden.

Naast de interviews is er feitelijke informatie opgehaald via documentenonderzoek. De voorlopige bevindingen zijn geduid en aangevuld in een validatiebijeenkomst met OCW en TuranGoeloe.

Conclusie

De begeleiding wordt in grote lijnen uitgevoerd zoals OCW die had voorzien. De opdracht bestaat uit tien 'diensten'. Huidig opdrachtnemer TuranGoeloe geeft aan elk van deze tien diensten in de praktijk ook invulling conform opdracht.

De meerderheid van de geïnterviewde studenten is over het geheel genomen niet ontevreden (of zelfs: tevreden) met de begeleiding. Toch zijn er ook verbeterpunten. De belangrijkste zijn:

- Het aantal begeleiders lijkt te weinig om voldoende aandacht te kunnen geven aan de studenten.
- Sociale bijeenkomsten worden niet goed bezocht, ook omdat ze bijna altijd in Den Haag zijn.
- Veel studenten zijn ontevreden met de huisvesting die voor hen geregeld is. Hierbij spelen krapte op de woningmarkt, onrealistische verwachtingen van studenten en ouders, het ontbreken van een garantstellingsregeling én mogelijk soms ook fouten in de uitvoering.

Dat de huidige begeleidingsopdracht haalbaar is, wil nog niet zeggen dat ook het doel wordt behaald. Dit onderzoek heeft laten zien dat verschillen tussen Caribisch en Europees Nederland enorm zijn in termen van cultuur, zelfredzaamheid in leefstijl, taal, klimaat en onderwijsvorm. Dit rapport identificeert acht behoeften van studenten en hun ouders. De huidige begeleidingsopdracht kan aan een deel van deze behoeften voldoen, maar aan een deel ook niet. Het meest in het oog springt dat studenten én ouders graag aan nog meer persoonlijke benadering en langdurige begeleiding. Hierbij geldt wel dat er ook Caribische studenten zijn die al wel voldoende gebaat zijn bij de huidige begeleiding, en dat de opdracht niet op zichzelf staat. De begeleidingsopdracht hoeft en kan niet alles zelf adresseren.

Het onderzoek laat ook zien dat er (te) veel partijen zijn die de studenten proberen voor te bereiden op de overtocht. Naast TuranGoeloe gaat het al snel om 5-7 verschillen partijen. De stroom aan informatie kent teveel overlap is daarnaast simpelweg te groot voor studenten om goed te overzien. Dat wordt versterkt doordat veel studenten nog onvoldoende zelfredzaam zijn om een dergelijke informatiestroom te ordenen en de belangrijkste acties daaruit te destilleren.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies doen we acht **aanbevelingen aan het ministerie van OCW** als opdrachtgever van de begeleidingsopdracht.

1. **Overweeg één begeleidingsopdracht voor het hele Koninkrijk.**
Een grotere organisatie heeft meer ruimte voor kennisuitwisseling, specialisatie en professionalisering. Als Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland samen één opdracht zouden opzetten, lijkt er dus meer kwaliteit haalbaar.
2. **Breid de duur van begeleiding van studenten uit van één naar twee jaar.**
Studenten én deskundigen zien de meerwaarde van meer begeleiding. Na de (cultuur)shock van het eerste jaar, zal die het tweede jaar beter binnenkomen.
3. **Versterk de klachtenprocedure om het zicht op de kwaliteit van uitvoering te vergroten.**
Verander de klachtenregeling van een interne procedure bij de opdrachtnemer (in dit geval TuranGoeloe) naar een procedure waarin een externe partij betrokken is.
4. **Stel eisen aan de verhouding van het aantal studenten per studiecoach.**
In de opdracht zijn geen eisen opgenomen aan het aantal uur begeleiding of het minimaal aantal begeleiders.
5. **Stimuleer zoveel mogelijk lokale aanwezigheid op de eilanden.**
OCW kan bij aanbesteding punten toekennen voor lokale aanwezigheid op de eilanden. Mogelijk kan dat aanbieders verleiden om een consortium te vormen met een organisatie die op de eilanden aanwezig is.
6. **Laat een factsheet ontwikkelen van de basisinfrastructuur ondersteuning en zorg.**
Gelet op de complexe problematiek onder sommige studenten, is het belangrijk dat buddies en studiecoaches in staat om studenten met problemen de weg te wijzen.
7. **Overweeg of OCW (indirect) garant zou kunnen staan voor huisvesting.**
Dit is al bestaande praktijk voor studenten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten komen studeren.
8. **Voer meer regie op de rolverdeling tussen de partijen in het landschap.**
Bespreek de taken en rollen in plenair overleg, en leg ze vanaf dat moment vast bij opdrachtverlening. Wijs daarbij ook een partij aan die praktische zaken coördineert, zoals de ‘kalender’ van activiteiten.

Reflectie

Met de bovenstaande aanbevelingen kan de begeleidingsopdracht geoptimaliseerd worden, maar enkel begeleiding gaat niet bereiken dat Caribische studenten succesvol studeren. Daarvoor is de stap van Caribisch Nederland naar Europees Nederland te groot. Veel studenten zijn niet klaar om de overtocht te maken. Om meer impact te hebben, lijken ook andere, meer fundamentele maatregelen nodig die dit onderliggende probleem aanpakken. Sommige van deze fundamentele maatregelen zijn ingrijpend, met vrij hoge kosten of inhoudelijke nadelen.

Of zulke maatregelen proportioneel zijn, is afhankelijk van de omvang van de problemen van studenten. Op die omvang van de problemen is nu geen goed zicht. Er zijn geen goede, recente cijfers over het studiesucces van studenten uit Caribisch Nederland. Monitoring (op privacy-vriendelijke wijze) van de groep studenten uit Caribisch Nederland is dus cruciaal.

Inhoud

	Managementsamenvatting	2
1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	8
1.2	Vraag	8
1.3	Onderzoeksmethode	9
1.4	Leeswijzer	9
2	Context	10
2.1	Begeleiding studenten uit Caribisch Nederland	11
2.2	Opdracht aan TuranGoeloe	12
3	Uitgangspunten begeleiding studenten	14
3.1	Huidige situatie van studenten	15
3.2	Behoeften van studenten en ouders	18
4	Begeleiding	20
4.1	Uitvoering van de opdracht	21
4.2	Samenwerking in het landschap	25
5	Conclusies en aanbevelingen	29
5.1	Conclusies	30
5.2	Aanbevelingen	31
5.3	Reflectie	33

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

OCW laat Caribisch Nederlandse studenten begeleiden bij hun studie in Europees Nederland

Veel jongeren uit Caribisch Nederland (Bonaire, Saba, Sint Eustatius) gaan studeren in Europees Nederland. Het is voor hen een grote stap om naar Europa te verhuizen. Vaak gaan zij voor het eerst uit huis, op grote afstand van familie. Het ministerie van OCW draagt er zorg voor deze studenten begeleid worden. Deze begeleiding is ingeregeld als opdracht aan een marktpartij. De huidige opdrachtnemer van de begeleidingsopdracht is TuranGoeloe. Deze organisatie begeleidt studenten uit Bonaire, Sint Eustatius en Saba voorafgaand aan de overtocht en in het eerste jaar van hun studie.

De begeleiding van TuranGoeloe omvat een pakket aan diensten waar studenten gedurende het eerste jaar naar keuze gebruik van kunnen maken, zoals begeleiding voor vertrek vanuit het eigen eiland, ontvangst, ondersteuning bij het regelen van formaliteiten en verzekeringen, het regelen van huisvesting en ondersteuning gedurende het eerste studiejaar. Het doel van de begeleiding is om de zelfredzaamheid van studenten binnen de Europees-Nederlandse samenleving te vergroten en hen te ondersteunen bij een succesvolle integratie in de onderwijsinstelling waar zij gaan studeren.

De vraag is in hoeverre de begeleidingsopdracht nog aansluit bij de behoeften van studenten

OCW heeft signalen ontvangen dat de uitvoering van de begeleidingsopdracht niet verloopt zoals voorzien. Zo geeft TuranGoeloe aan dat het vaak studenten begeleidt voor wie de overtocht naar Europees Nederland een (te) grote stap was. Dit roept de vraag op in hoeverre de huidige begeleidingsopdracht goed aansluit bij de behoeften van studenten. Mede in het licht van de begeleiding van studenten in de komende jaren heeft het ministerie behoefte aan inzicht in de wijze waarop de begeleiding van Caribisch Nederlandse studenten verloopt. OCW heeft Andersson Elffers Felix (AEF) gevraagd hier onderzoek naar te doen. In dit rapport leest u onze bevindingen.

1.2 Vraag

AEF is gevraagd om zeven onderzoeksvragen te beantwoorden

Doel van het onderzoek is om te reflecteren hoe de begeleidingsopdracht, waarvoor TuranGoeloe is aanbesteed, verloopt. Het onderzoek moet inzicht bieden in de mate waarin de opdracht aansluit bij de realiteit waar de uitvoerende partij, op dit moment TuranGoeloe, mee te maken krijgt. Daarmee kan dit onderzoek enerzijds reflecteren op de inhoud en uitvoering van de begeleidingsopdracht in de praktijk, en anderzijds laten zien wat buiten de opdracht wordt gedaan.

Het ministerie heeft voor het onderzoek zeven onderzoeksvragen geformuleerd:

Onderzoeksvragen

- Hoe wordt de begeleidingsopdracht in de praktijk uitgevoerd? Wat zijn de mogelijke aandachtspunten en/of knelpunten van de begeleidingsopdracht?
- Welke onderdelen van de opdracht verlopen zoals omschreven in de bestaande opdracht, en welke zijn niet of anders uitgevoerd? Waar komt dat door?
- Hoe is de begeleiding aangepast op basis van de ervaringen en resultaten?
- Hoe wordt de begeleiding gewaardeerd door deelnemers en uitvoerders? Hoe waarderen de begeleiders, de doelgroep en andere belanghebbenden de begeleiding?
- Wat zijn de belangrijkste succes- en faalfactoren volgens begeleiders, de doelgroep en andere belanghebbenden en de uitvoerders en deelnemers?
- Wat is de rolverdeling tussen de partijen die betrokken zijn bij de begeleiding? Hoe zouden deze zich tot elkaar moeten verhouden voor het optimaal uitvoeren van de opdracht?
- Hoe verhoudt de begeleiding van TuranGoeloe zich tot het bredere landschap van de verschillende activiteiten die voor studenten uit Caribisch Nederland worden georganiseerd ter voorbereiding op hun studie?

Het onderzoek is een evaluatie van de begeleidingsopdracht, niet van de opdrachtnemer

Doel van het onderzoek is uitdrukkelijk om de *opdracht vanuit OCW* te bezien. Hoewel de huidige uitvoering relevante ‘input’ is voor analyse van de opdracht, is het onderzoek nadrukkelijk niet bedoeld om de uitvoering door de huidige opdrachtnemer te evalueren.¹

1.3 Onderzoeksmethode

We hebben een mix van methoden gebruikt met documentenanalyse en interviews

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is een aanpak gevolgd in drie stappen. Daarbij zijn de volgende methoden gebruikt: bureauonderzoek, interviews en een validatiebijeenkomst.

Allereerst is een feitenbasis geconstrueerd over de huidige begeleidingsopdracht aan TuranGoeloe en de uitvoering daarvan. Hiertoe zijn relevante **documenten geanalyseerd**, zoals:

- De huidige begeleidingsopdracht en contractuele afspraken met TuranGoeloe;
- Beschikbare evaluaties en rapportages over de uitvoering van de begeleiding;
- Enkele beleidsdocumenten en kamerbrieven over begeleiding van studenten vanuit CN;
- Signalen van stakeholders over knelpunten in de begeleiding;
- Informatie over andere partijen die studenten uit Caribisch Nederland ondersteunen, bijv. de Strategic Education Alliance (SEA).

Daarna is verdieping opgezocht op de feitenbasis in de vorm van **interviews** met betrokkenen. Er zijn gesprekken gevoerd met professionals van verschillende organisaties, waaronder medewerkers van TuranGoeloe, beleidsmedewerkers van het Rijk, gedeputeerden van de eilanden, vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen (zowel op de eilanden als in Europees NL) en andere actoren die activiteiten uitvoeren in het brede landschap. Dit waren in totaal 17 interviews. Daarnaast zijn interviews afgenomen met studenten en ouders, om zicht te krijgen op hun ervaringen en waardering van de begeleiding. Dit waren in totaal 12 interviews (4 studenten uit Bonaire, 3 studenten en 1 ouder uit Saba, 4 studenten uit Sint Eustatius). Deze interviews bieden inzicht in de uitvoering in de praktijk en ervaren knelpunten en verbetermogelijkheden.

Tot slot is de opgehaalde informatie geanalyseerd en gevalideerd. De voorlopige bevindingen zijn gepresenteerd in een **validatiebijeenkomst** met OCW en TuranGoeloe, waar deze gezamenlijk zijn geduid en aangevuld. Daarnaast heeft TuranGoeloe de beschrijvende hoofdstukken 1, 2, 3 en 4 in concept ontvangen en de kans gekregen om feitelijke onjuistheden aan te kaarten. De inzichten uit de validatiesessie en de gecorrigeerde onjuistheden en onoverkomelijkheden zijn verwerkt in dit rapport.

1.4 Leeswijzer

Het vervolg van dit rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

- **Hoofdstuk 2** beschrijft schetst context van de begeleiding van studenten uit Caribisch Nederland en de inhoud van de huidige begeleidingsopdracht.
- **Hoofdstuk 3** beschrijft de uitgangspunten van de begeleiding, waaronder de huidige situatie en behoeften van studenten en ouders.
- **Hoofdstuk 4** gaat in op de uitvoering van de opdracht en de samenwerking met andere betrokken partijen in het brede landschap.
- **Hoofdstuk 5** bevat de conclusies en aanbevelingen op basis van het onderzoek.

¹ De huidige opdrachtnemer is TuranGoeloe. Met het oog op de leesbaarheid noemen we TuranGoeloe in dit rapport wel bij naam; dat is beter leesbaar dan wanneer we overal van ‘de huidige opdrachtnemer’ zouden spreken.

2 Context

2.1 Begeleiding studenten uit Caribisch Nederland

Caribisch Nederland staat uit drie openbare lichamen, die onderling sterk verschillen

Caribisch Nederland bestaat uit Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Zij zijn openbare lichamen van Nederland sinds de staatkundige transitie op 10 oktober 2010. In de praktijk functioneren zij grotendeels als Nederlandse gemeenten, maar met extra verantwoordelijkheden. Zo hebben zij bijvoorbeeld eigen infrastructuur zoals een luchthaven en een zeehaven, en vervullen zij soms taken die elders door andere bestuurslagen worden uitgevoerd. De eilanden kennen een eilandsraad met aanvullende bevoegdheden. Rijksoverheidstaken worden veelal lokaal uitgevoerd via de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN).

Tussen de eilanden bestaat een duidelijke tweedeling: Bonaire ligt nabij de Venezolaanse kust, is met een oppervlakte van 288 km² aanzienlijk groter dan Sint Eustatius (21 km²) en Saba (13 km²), en telt 25.133 inwoners tegenover respectievelijk 3.204 en 2.060 op de kleinere eilanden. Ook taalkundig en cultureel zijn er verschillen: in Bonaire is Papiaments de dominante taal en beheerst een meerderheid van de bevolking het Nederlands, terwijl op Saba en Sint Eustatius vooral Engels wordt gesproken en beheersing van het Nederlands rond de 35% ligt.²

De Caribische eilanden hebben allemaal één scholengemeenschap voor voorgezet onderwijs

Sinds 2010 valt het onderwijs op de eilanden onder het Nederlandse onderwijssysteem, met de minister van OCW als eindverantwoordelijke en de Inspectie van het Onderwijs als toezichthouder. Voorafgaand aan de transitie voldeed geen enkele school op de eilanden aan basiskwaliteitseisen. In aanloop naar 2010 is daarom gestart met een intensief verbetertraject, vastgelegd in opeenvolgende onderwijsagenda's. Inmiddels hebben de scholen deze basiskwaliteit bereikt, maar verdere kwaliteitsverbetering blijft nodig.

Elk eiland in Caribisch Nederland kent één scholengemeenschap die voortgezet onderwijs en mbo aanbiedt. De Scholengemeenschap Bonaire (SGB) heeft ruim 1.700 leerlingen en biedt les in het Nederlands en deels in het Papiaments. Op Sint Eustatius (Gwendoline van Puttenschool) en Saba (Saba Comprehensive School) zijn er respectievelijk circa 280 en 100 leerlingen; deze scholen werken volgens het Engelstalige CXC-systeem. Hoger onderwijs is beperkt beschikbaar: alleen op Bonaire is er een dependance van de *University of Curaçao* met een lerarenopleiding. Op Saba en Sint Eustatius is geen zelfstandig mbo- of ho-aanbod.

Veel studenten van de eilanden vertrekken naar Europees Nederland voor vervolgonderwijs

Veel jongeren verlaten daarom hun eiland voor vervolgonderwijs. Een substantieel deel van hen gaat studeren in Europees Nederland (Jaarlijks vertrekken gemiddeld zo'n 80 studenten naar Europees Nederland; ongeveer 65% van hen volgt een ho-opleiding.³ Voor veel studenten en hun ouders geldt studeren in Nederland als de norm, o.a. door de onderwijskwaliteit en beschikbaarheid van studiefinanciering en opstarttoelage.

Overigens zijn er ook jongeren die voor andere bestemmingen kiezen. De Verenigde Staten (met name staten als Florida en Louisiana) zijn ook een populaire bestemming. Daarnaast kiezen studenten ook voor regionale alternatieven binnen het Koninkrijk (met name Curaçao). Studenten uit Sint Eustatius en Saba maken soms de overstap naar Bonaire om daar een mbo-opleiding te volgen, maar ondervinden dan praktische en financiële belemmeringen.

Er zijn geen recente cijfers over het studiesucces van studenten uit Caribisch Nederland

Het studiesucces van studenten uit Caribisch Nederland is voor het laatst onderzocht in 2020.⁴ Toen bleek dat het studiesucces van deze studenten structureel achterbleef bij andere groepen in het Nederlandse mbo, hbo en wo. Zo behaalt slechts 50% van de Caribische mbo-studenten een diploma binnen vier jaar

² Beheersing Nederlands: Bonaire 76,6%, Sint Eustatius 38,2%, Saba 33%. Bron: CBS Statline, 2022, [link](#)

³ AEF: Naar navolgbare normen: Onderzoek naar de normbedragen in de Wet Studiefinanciering BES (maart 2024).

⁴ Advies van de Adviescommissie SEA: Beter voorbereiden, beter begeleiden, meer kansen bieden

(tegenover 75% van overige studenten); in het hbo is dit 23% binnen vijf jaar (tegenover 51%), en in het wo 43% binnen vier jaar (tegenover 61%).

Naast hoge uitvalpercentages valt op dat Caribische studenten opvallend vaak van studie wisselen: 48% in het hbo en 43% in het wo binnen het eerste jaar. Ook blijft de uitval na het eerste jaar relatief hoog. De oorzaken zijn complex en liggen verspreid over de hele onderwijsketen, van gebrekkige studiekeuzebegeleiding tot psychische belasting en cultuurschok.

Hoewel er sinds 2020 verschillende initiatieven zijn gestart om de overgang naar en het verblijf in Nederland te verbeteren, ontbreekt structurele monitoring van studiesucces nog steeds.

Recentere cijfers over instroom, uitval, switchgedrag en studierendement per eiland(groep) zijn er dan ook niet. Dit bemoeilijkt gerichte beleidsinterventie en maakt het lastig om trends of effecten van bestaande maatregelen te duiden.

2.2 Opdracht aan TuranGoeloe

2.2.1 Opdracht vanuit OCW

OCW heeft TG in 2019 aanbesteed voor begeleiding van studenten uit Caribisch Nederland

Sinds de staatkundige transitie in 2010 is het ministerie van OCW verantwoordelijk voor de begeleiding van studenten uit Caribisch Nederland die in Europees Nederland een opleiding volgen. In de loop der jaren hebben verschillende partijen deze begeleiding verzorgd. TuranGoeloe won in 2019 de aanbestedingsprocedure en heeft later in 2022 een tweede aanbestedingsprocedure gewonnen waardoor de opdracht aan TuranGoeloe verlengd werd. Studenten uit de CAST-landen (Curaçao, Aruba en Sint Maarten) vallen buiten deze opdracht en kennen hun eigen begeleidingsstructuren.

Het doel is het verhogen van zelfredzaamheid en een succesvolle start van de opleiding

Volgens de aanbestedingsopdracht is het doel van de begeleiding ‘het verhogen van de zelfredzaamheid in de Europees-Nederlandse samenleving en het bevorderen van een succesvolle start van hun opleiding en integratie binnen de ontvangende onderwijsinstelling.’ De begeleiding richt zich op inkomende studenten uit Caribisch Nederland. Hierbij gaat het zowel om studenten die gebruikmaken van de opstarttoelage, maar ook om studenten die daar geen gebruik van maken. Deelname aan de programma’s van TuranGoeloe is vrijwillig en ondersteuning kan met of zonder huisvesting plaatsvinden.

2.2.2 Activiteiten van TuranGoeloe

De tien lijnen waarop TuranGoeloe activiteiten op uitvoert, zijn:

1. **Begeleiding voorbereiding vertrek:**
voorlichting via schriftelijke informatie (handboek, checklist) en bijeenkomsten op locatie, workshops.
2. **Regelen vlucht:**
het boeken van groepsvliegtickets voor de studenten naar Nederland.
3. **Centrale ontvangst en vervoer:**
organisatie van vervoer van luchthaven naar studiestad en tijdelijke accommodatie in hotel bij aankomst.
4. **Verzekeringen afsluiten voor/met de studenten:**
ondersteuning bij het kiezen en afsluiten van een zorgverzekering en andere noodzakelijke verzekeringen.

5. **Regionale ontvangst en regelen van formaliteiten:**
introdactie in de studiestad, hulp bij openen van een bankrekening en inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP).
6. **Regelen huisvesting:**
het regelen van huisvesting uiterlijk één maand na aankomst voor de duur van minimaal één jaar.
7. **Ondersteuning gedurende het eerste studiejaar:**
toewijzing van een begeleider (ervaringsdeskundige of oudere student) voor persoonlijke ondersteuning in het eerste jaar.
8. **Overbruggingsfinanciering:**
voorfinanciering van levensonderhoud in augustus en september voorafgaand aan het ontvangen van studiefinanciering.
9. **Raming en verantwoording kosten ten laste van de student:**
raming van kosten ten laste van de student, te toetsen door OCW op redelijkheid.
10. **Verslag, algemene financiële verantwoording en verhaal van kosten:**
tweemaal per studiejaar een schriftelijke voortgangsrapportage en een eindrapportage met financiële verantwoording per student.

3 Uitgangspunten begeleiding studenten

Om de begeleiding goed te duiden, is het van belang stil te staan bij de context waarin studenten uit Caribisch Nederland hun overstap maken. In dit hoofdstuk beschrijven we de situatie van deze studenten, inclusief de verschillen tussen de eilanden. Ook gaan we in op de behoeften die studenten en hun ouders ervaren bij deze overstap.

3.1 Huidige situatie van studenten

3.1.1 Impact van de overtocht

De overgang van de eilanden naar Europees Nederland is voor veel studenten zeer ingrijpend

Uit interviews en documentenanalyse komt naar voren dat de stap van Saba, Sint Eustatius en Bonaire naar Europees Nederland voor veel studenten een ingrijpende overgang vormt. Daar speelt dat deze overtocht vaak al jong maken, soms al op zestien- of zeventienjarige leeftijd.

In de vertrouwde context van de eilanden groeien jongeren op in kleine, hechte gemeenschappen, waar familie en school veel praktische zaken uit handen nemen. In Nederland worden zij plots geconfronteerd met een samenleving die hoge eisen stelt aan zelfstandigheid, digitale vaardigheid en persoonlijke verantwoordelijkheid. De verschillen in taalgebruik, onderwijscultuur en sociale omgangsvormen zijn groot, en veel studenten ervaren een cultuurschok. Tegelijkertijd moeten zij zich staande houden in een complex systeem van inschrijvingen, huisvesting, zorgverzekeringen en studiefinanciering.

Deze combinatie van jongvolwassenheid, culturele afstand en systeemcomplexiteit maakt de overgang bijzonder uitdagend en stelt hoge eisen aan hun aanpassingsvermogen en mentale veerkracht.

Door minstens vijf factoren worden de verschillen door studenten als enorm groot ervaren

Uit interviews en documentenanalyse komt naar voren dat ten minste vijf factoren maken dat de stap zo groot is: cultuur, zelfredzaamheid in leefstijl, taal, klimaat en onderwijsvorm. Hieronder staan deze factoren we elk van deze elementen verder uit.

1. De Caribische cultuur is familiair en vertrouwd, de Nederlandse cultuur individualistisch

Cultureel is de overgang voelbaar in de sociale omgang: waar op de eilanden informele nabijheid centraal staat, is de Nederlandse samenleving individualistischer en directer. Dit geeft grote verschillen in communicatie en omgangsvormen.

Op de eilanden is sociaal contact vanzelfsprekend, waarbij het normaal is bij problemen hulp te vragen aan bekenden en de problemen gezamenlijk op te lossen. Caribische studenten die naar Nederland komen, schrikken vaak van de afstandelijke houding in de Europees Nederlandse maatschappij. Het snelle tempo van leven en het hoge niveau van zelfstandigheid staan in contrast met de vertrouwde omgeving van hun geboorte-eiland.

Daarnaast bestaat er in Europees Nederland een formele en bureaucratische omgang met instanties en procedures. Caribische studenten zijn vaak minder vertrouwd met digitale vaardigheden, regelgeving en het 'papier' systeem dat in Nederland vanzelfsprekend is. Dit leidt tot praktische uitdagingen bij het werken met digitale formulieren en systemen bij inschrijvingen, huisvesting en het openen van bankrekeningen.

Tot slot zijn er aanzienlijke verschillen in leefomgeving en voorzieningen tussen Caribisch Nederland en Europees Nederland. Zo ligt het prijsniveau in Europees Nederland aanzienlijk hoger, zijn er meer complexe regelingen en voorzieningen, en worden studenten geconfronteerd met technologie en infrastructuur die zij niet altijd kennen, bijvoorbeeld reizen met een OV-chipkaart. Ook zijn de fysieke afstanden groter, wat betekent dat studenten rekening moeten houden met reistijd.

2. Studenten zijn beperkt zelfredzaam wat effect heeft op leven, wonen en studeren

Op het gebied van zelfredzaamheid is de kloof aanzienlijk. In Europees Nederland wordt zelfstandigheid sterk gewaardeerd. Jongeren worden aangemoedigd vroeg verantwoordelijkheid te nemen en taken uit te voeren in het gezin. In de Caribische context is sprake van een meer collectieve, beschermende opvoedingscultuur, waarin jongeren langer afhankelijk blijven van hun ouders en sociale omgeving. Uit de interviews komt het beeld naar voren dat ouders doorgaans nauwer betrokken zijn bij de dagelijkse gang van zaken van hun kinderen en vaker praktische beslissingen voor hen nemen.

Wanneer Caribische jongeren in Europees Nederland aankomen, zijn ze regelmatig nog niet zo zelfredzaam als Europese leeftijdsgenoten. Uit de interviews blijkt dat studenten moeite hebben met basale vaardigheden zoals koken, boodschappen doen en het bijhouden van een eigen (financiële) administratie. Daarbij speelt ook een zekere schaamtecultuur: hulp vragen aan 'onbekenden' wordt als lastig ervaren.

3. Het Nederlands taalniveau is vaak onvoldoende om succesvol te integreren en te studeren

Zoals beschreven in paragraaf 2.1 spreekt niet iedereen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba de Nederlandse taal goed. Op Bonaire is het Papiaments de belangrijkste voertaal en op Saba en Sint Eustatius is dat Engels.

In het dagelijks leven kunnen studenten ook wel vooruit met het Engels, maar het onderwijsstelsel in Europees Nederland vereist echter vaak wel een hoog niveau van de Nederlandse taal. Zeker studenten van de bovenwindse eilanden, waar het onderwijs Engelstalig is, stuiten daardoor op grote taalbarrières, vooral in mbo-opleidingen die vrijwel volledig Nederlandstalig zijn. Dit belemmert hun studiesucces aanzienlijk en leidt soms zelfs tot uitval of terugkeer naar de eilanden.

4. Het klimaat is heel anders dan wat studenten gewend zijn

Naast bovenstaande punten zorgt het klimaat voor een fysieke en mentale schok. Op de eilanden zijn studenten gewend aan zonlicht en warmte; de Nederlandse herfst en winter worden als somber en beklemmend ervaren.

Studenten geven aan dat zij zich in de donkere maanden eenzamer voelen, wat extra zwaar valt in combinatie met studiestress en heimwee. In de wintermaanden komen namelijk de eerste (vaak tegenvallende) resultaten binnen van de onderwijsinstellingen en zijn de studenten niet samen met hun familie om kerst en oud en nieuw te vieren, en is contact lastig vanwege de andere tijdzone.

5. De onderwijsvorm verschilt wezenlijk

In paragraaf 2.1 is beschreven dat het niveau van het funderend onderwijs in Caribisch Nederland nog niet altijd aansluit op de Nederlandse eisen aan basiskwaliteit. Daardoor kan het gebeuren dat het onderwijs op de eilanden de studenten nog niet volledig heeft klaargestoomd voor onderwijs op mbo-, hbo- of wo-niveau.

Naast de kwaliteit spelen er ook verschillen in de wijze waarop onderwijs wordt gegeven. Geïnterviewde studenten geven aan dat zij op de eilanden gewend waren dat docenten stap voor stap uitleggen wat er moet gebeuren. De lessen daar zijn kleinschalig en gestructureerd, waarbij de verantwoordelijkheid voor de planning grotendeels bij de docent ligt. In Nederland wordt daarentegen veel zelfstandigheid verwacht: studenten moeten zelf plannen, opdrachten voorbereiden en

verantwoordelijkheid nemen voor hun leerproces. Al in het primair onderwijs plannen kinderen op jonge leeftijd zelf hun werk.⁵

Studenten geven aan dat zij deze overstap onderschatten en zich onvoldoende voorbereid voelen op het leerklimaat na hun overtocht. Andersom zijn onderwijsinstellingen in Europees Nederland niet altijd bekend met de achtergrond van Caribische studenten en het onderwijssysteem daar.

Is het wel te verwachten dat Caribische studenten succesvol worden in hun eerste jaar studie?

Bovenstaande factoren maken duidelijk dat de overstap van Caribisch Nederland naar een studie in Europees Nederland voor veel jongeren een uitzonderlijk grote uitdaging is. De combinatie van jonge leeftijd, cultuurverschillen, taalbarrières, beperkte zelfredzaamheid en een onbekend onderwijssysteem maakt het eerste studiejaar bijzonder zwaar. Op basis hiervan ontstaat het beeld dat bijna niet valt te verwachten dat de studenten (in hun eerste jaar) succesvol kunnen zijn.

Een belangrijke reden dat studenten desondanks toch voor de overtocht naar Europees Nederland kiezen, is het ontbreken van hoger onderwijs op de eilanden zelf. In de regio zijn er universiteiten op Aruba, Curaçao en Sint Maarten en het NIPA⁶ op Sint Maarten biedt mbo opleidingen waar studenten van met name Saba en Statia naar toe komen. Daarnaast speelt ook de financiële kant mee: de opstart-toelage en (Wsf 2000) studiefinanciering maakt studeren in Nederland financieel haalbaar. Alternatieven zoals studeren in de VS zijn vaak duurder en niet bereikbaar voor gezinnen met een beperkt inkomen. Voor veel jongeren is Nederland daarmee de meest praktische en voor de hand liggende vervolgstap.

Er zijn wel initiatieven om jongeren beter voor te bereiden op de overtocht, zoals kennismakingsreizen, workshops vanuit onder andere WeConnect, voorlichtingsbijeenkomsten door TuranGoeloe en initiatieven vanuit SEA zoals het decanennetwerk of het uitbreiden van het Caribbean Academic Foundation Year naar Saba, St. Eustatius en Bonaire. Het CAFY programma wordt samen met de scholen en de openbare lichamen op Saba en Statia ontwikkeld. Uit de interviews blijkt echter dat de voorbereiding op de scholen zelf sterk afhankelijk is van de inzet van individuele decanen en docenten. Er is geen overkoepelend curriculum dat op alle VO-scholen wordt aangeboden, waardoor de voorbereiding per student en per school sterk kan verschillen. Gezien de zwaarte van de overstap is deze voorbereiding in veel gevallen niet voldoende om jongeren echt klaar te stomen voor hun nieuwe leven in Europa. Studenten die helemaal zonder begeleiding naar Nederland komen ('freemovers') blijken in de praktijk vaak nog slechter voorbereid.

3.1.2 Onderlinge verschillen tussen de drie eilanden

De stap is het grootst voor studenten van Sint Eustatius en Saba

Hoewel de studenten van Bonaire, Sint Eustatius en Saba onder dezelfde begeleidingsstructuur vallen, is hun vertrekpunt niet gelijk. Zo is Bonaire het grootste van de drie eilanden en relatief meer gericht op Europees Nederland. De voertaal is Papiaments, maar het onderwijs is grotendeels Nederlandstalig. Studenten van Bonaire zijn daardoor doorgaans iets meer gewend aan het Nederlands en hebben iets meer ervaring met het organiseren van zaken in een grotere omgeving.

Voor studenten van Saba en Sint Eustatius ligt dat anders. Op deze kleinere, Engelstalige eilanden is beperkt Nederlandstalig onderwijs beschikbaar. Studenten geven aan dat zij weinig tot geen ervaring hebben met het lezen of schrijven van Nederlands, wat in Nederland direct tot grote achterstanden leidt. Bovendien zorgt de kleinschaligheid van de eilanden ervoor dat de overgang naar een Nederlandse stad extra groot is. De cultuurschok wordt als intenser ervaren. Met name Sint Eustatius wordt vaker genoemd in relatie tot bredere sociale problematiek, zoals instabiele en kwetsbare thuissituaties en/of middelen-gebruik. Daardoor is de behoefte aan intensieve begeleiding voor deze groep studenten vaak groter.

⁵ Kennisrotonde: Versterkt het werken met een weektaak de metacognitieve vaardigheden van leerlingen in het basisonderwijs? [Link](#)

⁶ National Institution for Professional Advancement.

3.2 Behoeften van studenten en ouders

Nu de huidige situatie in kaart is gebracht, gaan we in op wat de behoeften zijn van studenten en ouders bij de overstap, vanuit informatie uit documenten en interviews.

Een realistisch verwachtingsbeeld is voor studenten en ouders belangrijk

Studenten en ouders geven aan dat de studenten vaak met een te rooskleurig beeld vertrekken naar Nederland. Er is behoefte aan realistische informatie over praktische obstakels, cultuurverschillen en het leven in een grote stad. Dit helpt om verwachtingen bij te stellen en voorkomt teleurstelling of frustratie achteraf. Ouders hebben behoefte aan duidelijkheid over wat de begeleiding wel en niet dekt, zodat misverstanden of onrealistische verwachtingen worden voorkomen.

Vroegtijdige studieoriëntatie helpt studenten bij het maken van een passende studiekeuze

Veel studenten geven aan dat zij moeite hebben met het kiezen van een passende opleiding. Keuzes worden vaak op gevoel of op basis van beperkte informatie gemaakt. Studenten zouden gebaat zijn bij vroegtijdige, begeleide oriëntatie op studie- en beroepsmogelijkheden, liefst al in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Een onderdeel dat hierbij helpt is het bezoeken van hogescholen en mbo's tijdens de studiereis naar Nederland. Vroegtijdige begeleiding die studenten helpt om hun eigen interesses, vaardigheden en toekomstmogelijkheden beter te begrijpen, draagt bij aan een duurzamere studiekeuze en voorkomt uitval of teleurstelling in het eerste jaar.

Herkenning en verbondenheid met anderen van hun eiland geeft studenten houvast

Studenten ervaren veel behoefte aan herkenning en verbondenheid. Ze geven aan steun te halen uit contact met andere Caribische studenten, zeker als die van hetzelfde eiland komen. Peer-support en ontmoeting met studenten die dezelfde overstap hebben gemaakt, helpen om gevoelens van isolatie te doorbreken. Ook de band met begeleiders (buddy's, studiecoaches, decanen) is belangrijk: studenten voelen zich pas écht geholpen als er sprake is van continuïteit, persoonlijke aandacht en begrip voor hun achtergrond. Een vertrouwd gezicht dat hen begeleidt en hun culturele referentiekader kent helpt hierbij.

Studenten hebben behoefte aan praktische begeleiding bij opbouwen van zelfredzaamheid

Veel studenten komen naar Nederland zonder voldoende vaardigheden om zelfstandig hun leven te organiseren. Zij hebben ondersteuning nodig bij het leren van basale huishoudelijke taken zoals boodschappen doen, schoonmaken en koken. Ook financieel redzaam worden vraagt begeleiding: studenten geven aan moeite te hebben met budgetteren, het aanvragen van toeslagen of het afsluiten van verzekeringen. Ouders hebben vaak hoge verwachtingen van de begeleiding. In sommige gevallen wensen zij dat begeleiders in Nederland ook ouderlijke verantwoordelijkheden overnemen.

Goede mentale ondersteuning is belangrijk voor het welzijn van studenten

Mentale gezondheid komt herhaaldelijk terug als knelpunt. Studenten ervaren stress door studie-eisen, geldzorgen, cultuurschok en eenzaamheid. Met name in de wintermaanden, als familie ver weg is en het donker en koud is, vallen studenten vaker terug in somberheid of passiviteit. Studenten geven aan behoefte te hebben aan een luisterend oor, coaching bij emotionele uitdagingen en indien nodig doorverwijzing naar professionele hulp. Laagdrempeligheid en culturele herkenning zijn hierin van belang: het gevoel van een tante of een oom die voor je klaar staat.

Studenten krijgen graag goed inzicht in rechten, plichten en voorzieningen

Studenten lopen regelmatig vast in het regelen van zaken zoals het betalen van rekeningen (zoals zorgverzekering) of het regelen van aanpassingen rond de studiefinanciering. In het eerste jaar worden zij hierbij ondersteund door TuranGoeloe, maar daarna moeten ze dit zelf regelen. Onbekendheid met regels, rechten en plichten leidt soms tot boetes of problematische schulden. Begeleiding bij het begrijpen van deze systemen is belangrijk, zeker omdat studenten aangeven zich vaak onzeker te voelen en ze het lastig vinden om hulp te vragen.

Ook bij studietwijfel, uitval of werken is begeleiding gewenst

Studenten hebben behoefte aan inhoudelijke ondersteuning bij hun studie, maar ook aan begeleiding wanneer het minder goed gaat. Dit geldt bij twijfel over studiekeuze, bij de wens om te switchen of wanneer iemand besluit (tijdelijk) te gaan werken in plaats van studeren. Ook kan blijken dat taalondersteuning nodig is om de studie goed te kunnen volgen. In deze situaties verdwijnen studenten nu vaak uit beeld. Er is behoefte aan begeleiding die niet stopt bij uitval op studie, maar juist inzet op opvolging en heroriëntatie.

Studenten hebben behoefte aan prettige en stabiele huisvesting

Huisvesting is voor veel studenten een bron van stress. Vanuit de eilanden is het moeilijk om iets te regelen, zeker zonder netwerk. Studenten hebben behoefte aan ondersteuning bij het zoeken en begrijpen van huurcontracten, en aan huisvesting die langer beschikbaar is dan één jaar. De overgang naar zelfstandig wonen vraagt om een stabiele, prettige, woonplek waar rust en veiligheid aanwezig is.

4 Begeleiding

Dit hoofdstuk presenteert bevindingen over uitvoering van de begeleidingsopdracht. We beschrijven hoe TuranGoeloe de verschillende onderdelen van de opdracht in de praktijk uitvoert en hoe deze begeleiding wordt ervaren door studenten, ouders en betrokken professionals. Tot slot gaan we in op de samenwerking tussen TuranGoeloe en andere partijen in het bredere landschap van begeleiding en ondersteuning van Caribisch Nederlandse studenten.

4.1 Uitvoering van de opdracht

4.1.1 Begeleiding voor vertrek

De opdracht wordt ingevuld met een mix aan activiteiten

De opdracht aan TuranGoeloe omvat verschillende activiteiten ter voorbereiding op het vertrek van studenten naar Europees Nederland. Hieronder vallen voorlichtingsbezoeken aan de VO-scholen, het organiseren van workshops en het gebruik van een checklist voor de voorbereiding en het boeken van een groepsvliegticket voor de studenten.

- De **voorlichtingsbezoeken aan de VO-scholen** vinden plaats op alle drie de eilanden. Sinds enkele jaren organiseert TuranGoeloe daarnaast ook een aparte bijeenkomst speciaal voor ouders, waar studenten zelf niet bij aanwezig zijn. In sommige gevallen zijn ouders daarnaast welkom bij de reguliere voorlichtingssessie voor studenten. De bezoeken zijn niet elk jaar in dezelfde vorm georganiseerd: het aanbod verschilde per eiland en per jaar, mede afhankelijk van de beschikbare capaciteit, afstemming met scholen en lokale omstandigheden.
- Verder organiseert TuranGoeloe op de eilanden **workshops** over o.a. studiekeuze, praktische voorbereiding en zelfredzaamheid. Volgens betrokkenen is het aantal workshops en de precieze inhoud over de jaren heen aangepast op basis van ervaring en evaluatie.
- Het bijhouden van een **checklist** voorafgaand aan vertrek helpt studenten om overzicht te houden in de voorbereidingen, zoals het aanvragen van studiefinanciering, het regelen van documenten en het voorbereiden op zelfstandig wonen.
- Als laatste regelt TuranGoeloe een **groepsvliegticket** voor de studenten, waarmee de studenten op één dag gezamenlijk naar Nederland afreizen.

De belangrijkste onderdelen – voorlichting, contactmomenten, workshops, checklist en samen reizen – worden conform de opdracht uitgevoerd. Als het gaat over de voorlichtingsbezoeken spreken sommige betrokkenen van goede, informatieve sessies, terwijl anderen aangeven dat de informatievoorziening soms laat plaatsvond (pas aan het einde van het examenjaar) of onvoldoende diepgang had. TuranGoeloe versterkt de informatie op verschillende manieren; op papier in het handboek, mondeling tijdens de bijeenkomsten op de eilanden en digitaal tijdens de masterclasses. Het algemene beeld is dat de meeste studenten de voorlichting, workshops en informatie voor vertrek waarderen, maar dat deze niet altijd toereikend zijn.

De begeleiding voor vertrek resulteert niet altijd in goed voorbereide studenten

In vrijwel alle interviews komt het beeld naar voren dat bovenstaande begeleiding voor vertrek nog onvoldoende toereikend is, gezien de grote uitdagingen die studenten ervaren bij aankomst in Nederland. De activiteiten dragen weliswaar bij aan meer bewustzijn en voorbereiding, maar zijn niet genoeg om studenten om studenten zelfredzaam en weerbaar te maken. Daarnaast zijn verwachtingen over de intensiteit van de begeleiding voor studenten en ouders nog niet altijd duidelijk. Ook blijkt het lastig om een sterke vertrouwensband op te bouwen vóór vertrek, terwijl dit voor studenten en ouders uit Caribisch Nederland juist belangrijk is.

TuranGoeloe is niet structureel aanwezig op de eilanden; dat vormt een belemmering

Zij zijn er slechts op één of twee momenten, waardoor continuïteit en lokaal vertrouwen beperkt zijn. Daarnaast heeft het programma zich in de afgelopen jaren ontwikkeld op basis van leerervaringen, waarbij inhoud en aanpak zijn aangepast aan wat in de praktijk beter bleek te werken. Een voorbeeld hiervan is dat er een aparte bijeenkomst wordt georganiseerd voor ouders, waar studenten nadrukkelijk niet bij aanwezig zijn. Dit helpt om ouders betrokken te houden als studenten zelf weinig informatie

delen met hun ouders. Hoewel dit getuigt van lerend vermogen, betekent het ook dat de voorbereiding in eerdere jaren soms minder effectief was.

4.1.2 Begeleiding na aankomst

De uitvoering van de activiteiten na aankomst

Na aankomst in Nederland biedt TuranGoeloe verschillende vormen van begeleiding, met als doel studenten praktisch op weg te helpen en hen gedurende hun eerste jaar te ondersteunen. De activiteiten omvatten onder meer opvang in een hotel, het regelen van huisvesting en verzekeringen, de inzet van buddies en studietoelators, en het organiseren van bijeenkomsten.

- Bij aankomst in Nederland organiseert TuranGoeloe een **centrale opvang in een hotel**. Studenten worden daar persoonlijk ontvangen en verblijven tijdelijk op een centrale locatie voordat zij naar hun definitieve woonplek verhuizen. Ter plekke ontvangen zij een 'welcome bag' met praktische informatie en benodigdheden. Daarnaast vinden in deze fase gezamenlijke momenten plaats om kennis te maken met andere studenten en begeleiders.
- Ook ondersteunt TuranGoeloe studenten bij het **afsluiten van verzekeringen**, zoals een zorgverzekering en inboedelverzekering.
- Een belangrijke taak van TuranGoeloe is het regelen van **huisvesting** voor studenten. Zij krijgen een woning toegewezen, vaak via partnerschappen van TuranGoeloe met woningverhuurders.
- Elke student krijgt na aankomst een **buddy** toegewezen. Deze helpt in de eerste 30 dagen na aankomst in Nederland bij het regelen van praktische zaken, zoals inschrijving in de gemeente (BRP), het openen van een bankrekening en de eerste keer boodschappen doen.⁷ Na deze eerste fase wordt de student ook gekoppeld aan een **studietoelator**, die de student met name begeleidt op het gebied van studievoortgang, welzijn en oriëntatie.
- Daarnaast organiseert TuranGoeloe in de loop van het jaar meerdere **groepsbijeenkomsten** in Nederland voor studenten: zowel inhoudelijke workshops als informele bijeenkomsten (bijvoorbeeld rondom de feestdagen).

De centrale opvang met praktische hulp wordt overwegend positief gewaardeerd

De persoonlijke ontvangst in een hotel, de gezamenlijke momenten en de welkomsttas zorgen voor een gevoel van welkom en herkenning tijdens de eerste dagen in Nederland.

Ook de hulp bij het afsluiten van verzekeringen wordt gewaardeerd. Tegelijkertijd blijkt dat veel studenten onvoldoende inzicht hebben in hun rechten en plichten, wat leidt tot misverstanden, boetes of onverwachte kosten. Zo zijn veel studenten niet op de hoogte van het feit dat de meeste verzekeringen voor één jaar zijn, ondanks dat zij daarover wel van TuranGoeloe informatie over hebben ontvangen. Studenten voelen zich hierbij vaak onzeker en vinden het lastig om vragen te stellen of actie te ondernemen.

De huisvesting blijkt in de praktijk een kwetsbaar onderdeel van de begeleiding

Een probleem met de huisvesting is dat veel contracten een looptijd van slechts één jaar hebben, terwijl studenten behoefte hebben aan meer stabiliteit. In de interviews geven sommigen studenten aan dat de woning die zij toegewezen krijgen, niet voldeed aan hun verwachtingen. Er zijn meldingen van slecht schoongemaakte kamers of onveilige situaties. In de interviews werden ook verhalen verteld van studenten waar, volgens hen, überhaupt geen (tijdelijke) huisvesting beschikbaar bleek. De bovengenoemde verhalen zijn vooral individuele casuïstiek; het is mogelijk dat er fouten zijn geweest door studenten en/of in de uitvoering. Dit valt buiten de scope van het onderzoek.

⁷ Sommige studenten geven in de interviews aan dat zij langer dan een maand contact of begeleiding met hun buddy hebben gehad, bijvoorbeeld 2-3 maanden.

TuranGoeloe geeft aan dat zij de afgelopen vier jaar zo goed al alle studenten hebben kunnen huisvesten. Daarmee voldoen zij aan de opdracht. Desondanks zijn er verschillende factoren die goede uitvoering van dit deel van de opdracht bemoeilijken:

- De woningmarkt is op dit moment bijzonder krap. Verhuurders in sommige gevallen terughoudend geworden, bijvoorbeeld na eerdere negatieve ervaringen met studenten.
- Tegelijkertijd spelen er verschillen in verwachting: studenten en ouders hebben soms een ander beeld van huisvesting dan wat in de Nederlandse markt realistisch is.
- Verder valt op dat er voor studenten uit andere landen in het Koninkrijk een garantstellingsregeling bestaat voor huisvesting, maar voor studenten uit Europees Nederland niet. TuranGoeloe maakt nu gebruik van woningen in de particuliere huur. Het is voor TuranGoeloe niet mogelijk om grotere portefeuilles met kamers af te nemen gezien het financiële risico dat zij daarmee lopen als een student vroegtijdig de huur opzegt.

De melding- en klachtenprocedure van TuranGoeloe wordt weinig gebruikt

TuranGoeloe kent een officiële melding- en klachtenprocedure op de website⁸ en heeft deze procedure ook opgenomen in het handboek. Hier wordt volgens TuranGoeloe slechts heel af en toe gebruik van gemaakt. In de praktijk ontvangt het klachten doorgaans indirect, bijvoorbeeld via ouders die hun zorgen kenbaar maken. TuranGoeloe geeft aan dat dat dergelijke zorgen in de kern vaak voortkomen uit onvoldoende kennis van het systeem of het niet (volledig) lezen van de verstrekte informatie, en dat het in dergelijke gevallen de ouders voorziet van uitleg en het ministerie dan hierover informeert.

In enkele gevallen wenden ouders zich met hun zorgen tot de gedeputeerden op de eilanden. Deze meldingen worden vervolgens doorgestuurd naar OCW, die soms TuranGoeloe weer benadert met het verzoek om een toelichting. De afhandeling van de meldingen en klachten is volgens TuranGoeloe doorgaans tijdsintensief voor, met name omdat overleg nodig is met meerdere partijen en er vaak herhaaldelijk moet worden toegelicht wat er mis is gegaan om misverstanden op te helderen en duidelijkheid te creëren.

De begeleiding door de buddy is niet toereikend voor wat studenten nodig hebben

Studenten krijgen een buddy toegewezen voor de eerste 30 dagen na aankomst. Sommige studenten zijn enthousiast en voelen zich goed ondersteund, terwijl anderen aangeven weinig contact te hebben of zich niet goed begrepen te voelen. Vooral studenten van Saba en Statia, die merken dat hun buddy niet altijd bekend is met hun culturele achtergrond. De begeleiding sluit op papier aan bij de opdracht, maar is in de praktijk voor veel studenten niet toereikend gezien de omvang van de overgang (zoals beschreven in hoofdstuk 3). De buddies geven aan dat zij regelmatig te maken krijgen met complexe casussen zoals psychische klachten of sociale problematiek. De begeleiding reikt dan verder dan het aantal uur waarvoor zij in dienst zijn. Zowel buddies als studenten geven aan dat één jaar begeleiding onvoldoende is, omdat de cultuurschok dan nog steeds aanwezig is en omdat dat dan opnieuw gekeken moet worden naar huisvesting, verzekeringen en vaak ook studie.⁹

De onderstaande tabel laat zien dat buddies gemiddeld steeds meer studenten begeleiden. Sommige studenten geven aan dat zij niet altijd een match ervaren met hun buddy. Door de terugloop van het aantal buddies (en het aantal studenten) is het maken van een goede match mogelijk moeilijker geworden.

⁸ TuranGoeloe. *Uw feedback*. [Link](#).

⁹ Twee van de elf studenten die wij gesproken hebben voor dit onderzoek is in 2024 naar Nederland gekomen. Op basis van het beperkt aantal interviews kunnen geen uitspraken gedaan worden over of de begeleiding verbeterd is in de afgelopen drie jaar. Het algemene beeld uit de interviews is dat studenten behoefte hebben aan langere begeleiding.

Jaartal	Begeleide studenten	Aantal buddies	Gem. studenten per buddy	Aantal studie-coaches*	Gem. Studenten per coach
2022-2023	65	10	6,5	1	65,0
2023-2024	65	8	8,1	2	32,5
2024-2025	55	6	9,1	3	18,0

* Per studiecoach 0,32 fte

De frequentie van de begeleiding vanuit de studiecoach is volgens studenten te laag

Studenten geven aan dat het lastig is om in die tijd een goede band op te bouwen doordat zij de studiecoach soms maar 1 of 2 keer in de maand spreken. De overdracht van buddy naar studiecoach verloopt hierbij ook niet altijd goed. Daarnaast is niet altijd duidelijk of de ondersteuning goed aansluit op wat de onderwijsinstellingen zelf al doen. Dit vraagt om meer afstemming tussen TuranGoeloe en de onderwijsinstellingen. Wel is het prettig dat in veel gevallen TuranGoeloe direct contact mag opnemen met de instelling, doordat de student hier via een formulier toestemming voor heeft gegeven. Studenten geven aan dat er niet altijd een match is met de studiecoach. De bovenstaande tabel laat zien dat TuranGoeloe de afgelopen jaren meer studiecoaches heeft aangetrokken. Studiecoaches geven aan dat studenten die stoppen met de opleiding in sommige gevallen buiten beeld raken, terwijl er dan juist vaak behoefte is aan ondersteuning. Zij geven net als de buddies aan dat begeleiding van studenten vaak verder gaat dan hun rol als studiecoach: ze voelen zich regelmatig zorgverlener voor de studenten.

Volgens studiecoaches en studenten is de duur van de begeleiding van één jaar te kort

De studiecoaches begeleiden de studenten gedurende het eerste jaar, conform de opdracht. Ook de huisvesting van studenten is veelal voor één jaar vastgelegd, waardoor studenten daarna weer op zoek moeten naar een nieuw onderkomen. Zowel de studiecoaches als studenten zelf geven aan dat de duur van de begeleiding te kort is.

De groepsbijeenkomsten van TuranGoeloe worden overwegend positief gewaardeerd.

Deze activiteiten dragen bij aan een gevoel van gemeenschap en herkenning. Tegelijkertijd is de praktische uitvoerbaarheid een punt van zorg: bijeenkomsten vinden vrijwel altijd plaats in Den Haag, wat voor studenten buiten de Randstad reistijd, kosten en drempels met zich meebrengt. De opkomst blijft dan ook achter.

De begeleiding in de huidige intensiteit is vaak niet toereikend voor studiesucces

Hierboven is beschreven dat de begeleiding goeddeels deels conform opdracht kan worden uitgevoerd zoals voorzien, en dat dit in de praktijk ook gebeurt. Maar dat wil nog niet zeggen dat daarmee ook het achterliggende beleidsdoel van meer studiesucces wordt behaald.

Veel geïnterviewden geven aan dat zeer veel studenten, ondanks de huidige begeleiding, met grote problemen kampen. In hoofdstuk 3 is beschreven dat minstens vijf factoren de overtocht van Caribisch Nederland naar Europees Nederland bijzonder intens maken. Veel studenten zijn daar niet afdoende op voorbereid en kunnen daar na aankomst niet goed genoeg mee omgaan.

Geïnterviewden schatten dan ook dat slechts 20-30% van de studenten succesvol een studie afrondt. Dit is echter een schatting. Er zijn geen recente registratiecijfers beschikbaar over het studiesucces van Caribische studenten die (met of zonder begeleiding van TuranGoeloe) naar Europees Nederland komen. De gevolgen voor Caribische studenten die geen studie afronden zijn groot. Zij hebben te maken met een studieschuld die afbetaald moet worden en kunnen moeilijk een goed betaalde baan vinden doordat ze geen diploma hebben. Dit betekent dat zij ook een groter risico lopen op mentale problematiek of psychische klachten.

Hierbij gelden twee nuanceringen. Ten eerste zijn er ook Caribische studenten die wel succesvol in Europees Nederland studeren en de begeleiding heeft hen daarbij geholpen. Ten tweede staat de

begeleidingsopdracht ook niet op zichzelf. De studieresultaten van de studenten worden niet alleen bepaald door de begeleidingsopdracht aan TuranGoeloe, maar ook door andere initiatieven in het landschap. De begeleidingsopdracht hoeft en kan niet alles zelf te adresseren, en teveel begeleiding kan ook doorgeschoten paternalistisch uitpakken.

4.2 Samenwerking in het landschap

In deze paragraaf beschrijven we de samenwerking tussen verschillende partijen in het landschap die een rol vervullen in zowel de voorbereiding op het vertrek naar Europees Nederland als de begeleiding na aankomst in Nederland. Het doel is om te verhelderen welke rol TuranGoeloe vervult in het bredere landschap en welke taken uit de opdracht van TuranGoeloe (deels) overlappen met activiteiten van andere partijen.

4.2.1 Samenwerking in de begeleiding voor vertrek

Verschiedende partijen zijn betrokken bij het voorbereiden van studenten van Saba, Sint Eustatius en Bonaire op de overtocht en het studeren in Nederland zoals beschreven in paragraaf 4.1. Dit zijn de VO-scholen op de eilanden, instellingen voor mbo, hbo en wo in Europees Nederland, begeleidende organisaties zoals TuranGoeloe en WeConnect, de *Strategic Education Alliance* (SEA), DUO, RCN en de Openbare Lichamen.

De rol van de Openbare Lichamen is formeel gezien klein want ze hebben geen curriculum-inhoudelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van het funderend onderwijs, het mbo, hbo of wo, en ook niet voor de begeleidende organisaties. Wel kunnen ze een belangrijke informele rol hebben: in de kleine, hechte gemeenschappen op de eilanden kunnen de Openbare Lichamen wel een rol spelen in het stimuleren van het gesprek over het grootbrengen van jongeren tot zelfstandige studenten in de dop.

Hieronder beschrijven we de overlap in activiteiten en mogelijke witte vlekken in de begeleiding voor vertrek.

De studiereizen naar Nederland worden georganiseerd in samenwerking tussen de VO-scholen en onderwijsinstellingen in Europees Nederland

Hoewel dit geen onderdeel van de opdracht aan TuranGoeloe is, zijn zij wel betrokken bij de reis vanaf Saba, terwijl Sint Eustatius en Bonaire de reis zelf organiseren. Scholen zijn vrij om TuranGoeloe wel of niet in het programma op te nemen of uit te nodigen voor bijeenkomsten tijdens deze studiereis. Als TuranGoeloe onderdeel is van het programma dan draagt dit bij aan de vertrouwensband met medewerkers van TuranGoeloe, iets wat studenten in het bijzonder nodig hebben. Voor Saba en St. Eustatius werd de reis voor het eerst georganiseerd in december 2024. Vanaf Bonaire is dit al langer de praktijk. Om studenten te helpen in het kiezen van een studie bieden de VO-scholen verschillende activiteiten aan. Daarnaast is SEA bezig met de doorontwikkeling van het Caribbean Academic Foundation Year (CAFY) voor studenten van de eilanden waarin zij stap voor stap voorbereid worden op de stap naar vervolgonderwijs. Tijdens de VO-reis naar Nederland is er soms ook contact met TuranGoeloe.

De informatievoorziening over het leven en studeren in Nederland is versnipperd

Het beeld dat ontstaat uit de interviews en de bureaustudie is dat er veel verschillende partijen actief zijn om studenten van informatie te voorzien over het leven en studeren in Nederland. De decanen van de VO-scholen hebben programma's zoals een wekelijks 45 minuten durende *guidance class* op Saba. Hoewel WeConnect zich met name focust op studenten die terugkeren naar de eilanden, organiseren zij bijvoorbeeld wel workshops budgetteren om studenten voor te bereiden op het vertrek naar Europees Nederland. Verder richten de activiteiten van WeConnect zich vooral op het organiseren van activiteiten in Nederland voor studenten uit het Caribisch deel van het Koninkrijk en het aanbieden van workshops ter voorbereiding op werk na de studie.

Naast de workshops van WeConnect in de voorbereiding op vertrek, geeft TuranGoeloe workshops aan alle studenten op de eilanden waarin ze uitleggen welke diensten zij aanbieden. Als studenten kiezen voor begeleiding door TuranGoeloe ontvangen zij daarna nog verschillende masterclasses over het leven en studeren in Nederland waarin zij stapsgewijs toewerken naar de overtocht.

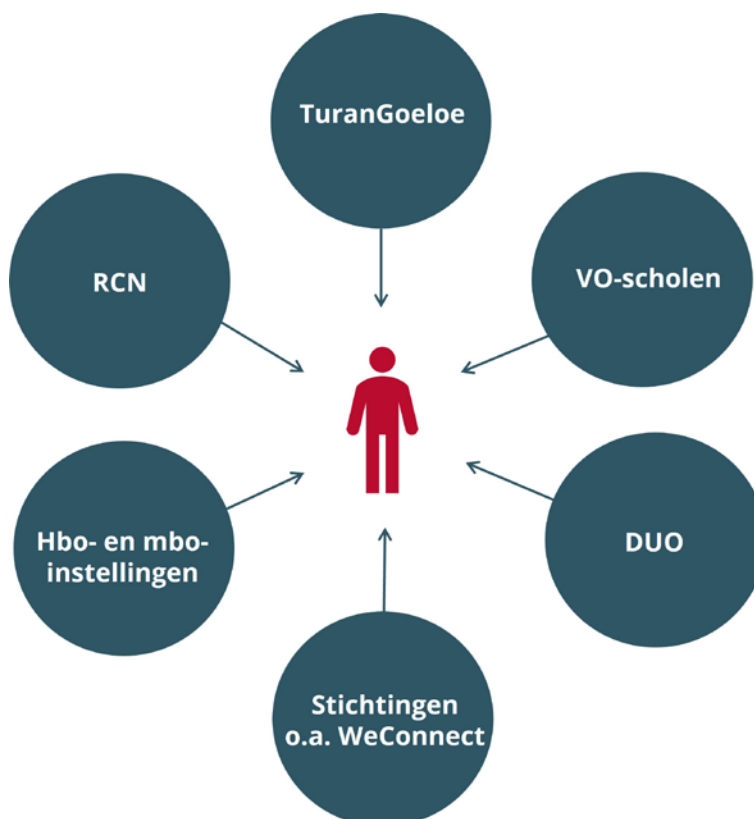
Sinds 2024 geven de 11 Hbo-instellingen, die al samenwerkten op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten, workshops studiekeuze en *studentjourney* aan studenten op de BES-eilanden. Deze samenwerking is vanuit SEA geïnitieerd waardoor de onderwijsinstellingen niet langer afzonderlijk, maar gezamenlijk naar de eilanden komen tijdens de voorlichtingsdagen die jaarlijks in november plaatsvinden. Ook in 2025 zullen zij deze workshops aanbieden op de eilanden.

De informatievoorziening over studiefinanciering en opstarttoelage is overzichtelijker

Dit wordt verzorgd door RCN die langskomen op de eilanden om informatie te verstrekken. Ook DUO verstrekt informatie aan ouders en studenten over de overstap. Daarnaast legt TuranGoeloe aan de studenten die door hen begeleid worden nogmaals uit hoe de aanvraag van studiefinanciering en de opstarttoelage in zijn werk gaan.

Het landschap van partijen is versnipperd; het ontbreekt aan regie op welke partij wat doet

Eén van de respondenten zei het treffend: “Als iedereen tegelijk op de paar scholen af gaat om de workshops te doen wordt het onoverzichtelijk”. Dat is het beeld dat ontstaat in het landschap van partijen die een rol spelen bij de voorbereiding van studenten op de overstap. Dit is gevisualiseerd in onderstaande illustratie¹⁰.

¹⁰ SEA is als netwerkorganisatie betrokken in de afstemming tussen verschillende partijen.

Hoewel partijen het er over eens zijn dat herhaling belangrijk is omdat de informatie overweldigend kan zijn voor ouders en studenten, zit er nu veel overlap in de informatievoorziening. Er is geen sprake van een eenduidig programma gericht op studiekeuze of curriculum dat studenten helpt aan de juiste informatie en hen voorbereid op de stap naar Europees Nederland. Uit de interviews blijkt dat er niet of nauwelijks afstemming is tussen de eilanden en tussen de overige partijen. Studenten krijgen van verschillende kanten informatie wat soms ook verwarring en onduidelijkheid oproept als informatie net op een andere manier wordt gepresenteerd. Hier heeft TuranGoeloe soms last van in de begeleiding van studenten. Een voorbeeld hiervan is dat sommige studenten dachten dat TuranGoeloe geld onttrok uit de opstarttoelage voor de begeleiding, terwijl dit niet het geval is.

4.2.2 Samenwerking in de begeleiding in Nederland

Er zijn voorbeelden van goede samenwerking tussen studiecoach en studiebegeleider

TuranGoeloe vraagt bij de aanmelding van studenten een student of zij toestemming geven voor het benaderen van studiebegeleiders op de opleiding. Uit de interviews met de Hbo- en Mbo-instellingen blijkt dat er voorbeelden zijn van goede afstemming en samenwerking tussen de studiebegeleiders en studiecoaches van TuranGoeloe. Het komt geregeld voor dat er overleg is en er samen wordt nagedacht over hoe een student geholpen kan worden. Desondanks geven de onderwijsinstellingen en de studiecoaches van TuranGoeloe aan dat de samenwerking nog verder verbeterd kan worden, bijvoorbeeld door eerder contact te zoeken wanneer er problemen bij een student worden gesignaleerd.

Samenwerking HBO Studentsucces Caribische studenten opgericht

Sinds 2024 trekken elf hogescholen samen op in dit samenwerkingsverband om de doorstroom van studenten van het Caribisch deel van het Koninkrijk naar een Hbo-opleiding te verbeteren.¹¹ Het gaat hierbij naast de BES-eilanden ook om studenten van Curaçao, Sint Maarten en Aruba. Zij werken samen met SEA en hebben programma's opgezet met de vo- en mbo scholen op de eilanden om betere voorlichting en begeleiding aan potentiële studenten te geven¹². Daarnaast werken ze samen op het gebied van onderwijs en onderzoek. Uit de interviews komt naar voren dat er beperkte afstemming is tussen de hogescholen in dit samenwerkingsverband en TuranGoeloe. Vanaf 2025-2026 zijn er plannen om het Pre-Departure-Program verder te verrijken en beter aan te laten sluiten op de begeleiding van TuranGoeloe. De Mbo-instellingen en Universiteiten zijn nog niet of nauwelijks betrokken in dit samenwerkingsverband van hogescholen.

Onboarding van Caribische studenten blijft een aandachtspunt

Studenten van de BES-eilanden worden door de onderwijsinstellingen niet gezien als internationale studenten, wat ze feitelijk ook niet zijn. Echter, hun situatie is in veel opzichten te vergelijken met die van internationale studenten. Studenten van de BES-eilanden zouden kunnen profiteren van de faciliteiten en onboardingprogramma's van onderwijsinstelling voor internationale studenten. Als er al onboardingsprogramma's zijn bij de onderwijsinstellingen waarin internationale studenten elkaar kunnen ontmoeten en geïnformeerd worden, dan worden Caribische studenten in veel gevallen nog niet uitgenodigd. Een voorbeeld van een instelling waar dit wel gebeurt is de Fontys Eindhoven. Zij hebben de Fontys Caribbean Connection¹³ opgericht waar Caribische studenten aan het begin van het studiejaar worden uitgenodigd zodat studenten elkaar kunnen ontmoeten, geïnformeerd worden over het studeren op de hogeschool en ambassadeurs leren kennen die beschikbaar zijn om studenten te helpen. TuranGoeloe wordt hier ook voor uitgenodigd.

De samenwerking bij mentale problemen is beperkt

Het beeld dat ontstaat vanuit de interviews is dat sommige docenten van de onderwijsinstellingen zeer betrokken zijn op het welzijn van Caribische studenten, terwijl anderen het lesgeven als hun primaire taak zien. Toch lijkt een docent vaak wel één van de eersten te zijn die hoort van eventuele (mentale)

¹¹ Strategic Education Alliance. *Elf Hogescholen Starten Samenwerking om Studentsucces van Caribische Studenten te Verbeteren*. [Link](#).

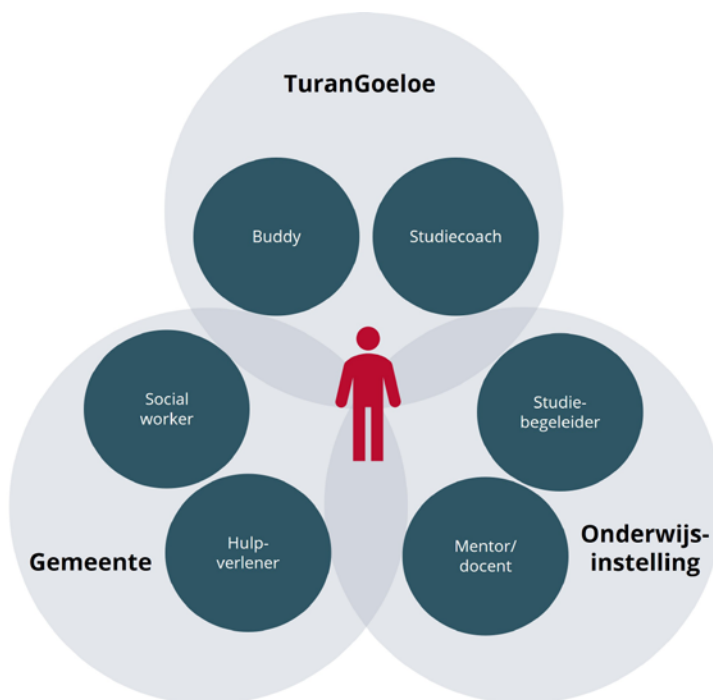
¹² Strategic Education Alliance. *Het eerste jaar Pre-Departure-Program is een feit!*. [Link](#).

¹³ Fontys Eindhoven. *Van Caribbean naar Fontys*. [Link](#).

problemen waar een student mee te maken krijgt. De indruk vanuit de interviews is dat de gemeente niet of nauwelijks een rol vervult in de begeleiding van Caribische studenten. TuranGoeloe geeft aan dat zij in de begeleiding soms werk doen dat eigenlijk thuis hoort bij een social worker of hulpverlener. In sommige gevallen hebben onderwijsinstellingen nauw contact met social workers of brugfunctionarissen die zowel de onderwijsinstelling goed kennen als het sociaal vangnet van de gemeente.

Veel verschillende partijen hebben een rol in de begeleiding van studenten

De onderstaande schematische weergave maakt duidelijk dat afstemming en duidelijke rolverdeling in de begeleiding noodzakelijk is.

Als een student enigszins zelfredzaam is en niet kampt met studievertraging of mentale problemen, dan zal de student met de buddy en studiecoach vanuit TuranGoeloe en zijn mentor/docent van de onderwijsinstelling voldoende begeleiding hebben. Echter, als studenten kampen met studieproblemen of mentale problemen, of beide, dan is de expertise van deze begeleiders noodzakelijk. Dat vraagt om regie en een heldere rolverdeling.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

In dit onderzoek is gereflecteerd op de opdracht die het ministerie van OCW verstrekt voor *Opvang en begeleiding studenten uit Caribisch Nederland*. Deze opdracht wordt sinds 2019 uitgevoerd door TuranGoeloe.

De begeleiding wordt in grote lijnen uitgevoerd zoals OCW die had voorzien

Uit het onderzoek komt naar voren dat de opdracht in grote lijnen in de praktijk kan worden uitgevoerd zoals OCW die op papier heeft gezet. De opdracht aan TuranGoeloe bestaat uit tien 'diensten'. TuranGoeloe geeft aan elk van deze tien diensten in de praktijk ook invulling. Op hoofdlijnen is die invulling conform de opdracht (waarvan de meest recente in 2021 is verstrekt).

Daarbij zijn er soms ook verbeterpunten in de wijze waarop de opdracht wordt uitgevoerd:

- De aandacht van studiebegeleiders: Dit jaar zijn er 55 studenten begeleid door TuranGoeloe. Deze studenten worden begeleid door slechts drie studiecoaches (parttimers). Dat lijkt te weinig om voldoende tijd en aandacht te kunnen geven aan de studenten. Het beperkt aantal studiecoaches geeft ook weinig mogelijkheden om studenten en begeleiders te matchen, terwijl een goede band tussen student en begeleider juist voor Caribische studenten belangrijk is.
- De afstand tot activiteiten. De bijeenkomsten van TuranGoeloe worden door een klein deel van de studenten bezocht. Voor sommige studenten heeft dit te maken met de reistijd. Verreweg de meeste bijeenkomsten zijn in Den Haag. Dit lijkt een kwestie van schaalgrootte: in andere steden zijn te weinig Caribisch Nederlandse studenten om activiteiten te kunnen organiseren.

Ook het regelen van huisvesting wordt wisselend ervaren: Veel studenten zijn ontevreden met de huisvesting die voor hen gereld is: met name de kwaliteit van de woning en de (duur van) de beschikbaarheid. Hierbij spelen waarschijnlijk vier factoren: krapte op de woningmarkt, onrealistische verwachtingen van studenten en ouders, het ontbreken van een garantstellingsregeling (die er wel is voor studenten van Aruba en Curaçao) én mogelijk ook soms fouten in de uitvoering.

Daarbij valt op dat OCW hier beperkt zicht op heeft. Zo heeft TuranGoeloe wel een klachtenregeling, maar het hoeft geen (meta)data over klachten terug te rapporteren aan OCW. Soms meldt TuranGoeloe uit eigen beweging deze klachten wel bij OCW.

Ondanks de imperfecties was de meerderheid van de geïnterviewde studenten over het geheel genomen niet ontevreden (of zelfs: tevreden) met de begeleiding door TuranGoeloe.

Desondanks is begeleiding voor veel studenten niet voldoende om succesvol te studeren

Dat de huidige begeleidingsopdracht haalbaar is, wil nog niet zeggen dat daarmee ook het achterliggende beleidsdoel wordt behaald. Dit onderzoek heeft laten zien dat de stap van Caribisch naar Europees Nederland enorm is. Door minstens vijf factoren worden de verschillen door studenten als enorm ervaren: cultuur, zelfredzaamheid in leefstijl, taal, klimaat en onderwijsvorm.

De begeleiding in de huidige vorm is (in veel gevallen) zeker niet genoeg om deze uitdagingen het hoofd te bieden. Daarvoor zijn enkele workshops voorafgaand aan het vertrek, de contactmomenten met de buddy en studiebegeleider niet toereikend. Veel geïnterviewden hebben dan ook het beeld dat de studieresultaten van Caribisch Nederlandse studenten sterk achterlopen bij andere groepen. Hier zijn geen recente cijfers van. Ook TuranGoeloe zelf merkt vaak de begeleidingsopdracht niet volstaat; en geeft aan dat het regelmatig extra activiteiten buiten de opdracht om uitvoert, om studenten waar mogelijk te helpen. De uitdagingen vergen eigenlijk intensievere begeleiding om veel Caribische studenten überhaupt een kans te geven om succesvol te kunnen zijn.

Hierbij gelden twee nuanceringen. Ten eerste zijn er ook Caribische studenten die wel succesvol in Europees Nederland studeren en de begeleiding heeft hen daarbij geholpen. Ten tweede staat de begeleidingsopdracht ook niet op zichzelf. De studieresultaten van de studenten worden niet alleen bepaald door de begeleidingsopdracht aan TuranGoeloe, maar ook door andere initiatieven in

het landschap. De begeleidingsopdracht hoeft en kan niet alles zelf te adresseren, en teveel begeleiding kan ook doorgeschoten paternalistisch uitpakken.

De begeleiding(sopdracht) voorziet dan ook niet altijd in de behoefte van studenten en ouders

In dit rapport zijn acht belangrijke behoeften geïdentificeerd van studenten en hun ouders. De huidige begeleidingsopdracht kan aan een deel van deze behoeften voldoen, maar aan een deel ook niet. Het belangrijkste hiaat is dat studenten én ouders behoefte hebben aan nog meer persoonlijke benadering en langdurige begeleiding in Nederland. Ook kan er niet altijd worden voldaan aan de behoefte aan stabiele huisvesting van langer dan één jaar.

Daarnaast hebben veel ouders en een deel van de studenten er behoefte aan om een band op te bouwen met de partij die de jongeren begeleidt. Dan helpt het als de partij zichtbaar is op de eilanden. Dit is met name op de bovenwindse eilanden een belangrijke randvoorwaarde voor vertrouwen. TuranGoeloe kan niet volledig aan deze behoefte tegemoet komen, want TuranGoeloe is niet (het hele jaar door) op de eilanden aanwezig. Hier ligt een belangrijke rol voor communicatie en het scheppen van goede verwachtingen, want een deel van de behoeften staat haaks op wat er in de Europees Nederlandse samenleving van studenten wordt gevraagd.

Er zijn (te)veel partijen die studenten proberen voor te bereiden op de overtocht

Naast TuranGoeloe gaat het al snel om 5-7 verschillen partijen die studenten proberen voor te bereiden. Er is teveel overlap in de informatievoorziening en de stroom aan informatie is daarnaast simpelweg te groot voor studenten om goed te overzien. Dat wordt versterkt doordat veel studenten nog onvoldoende zelfredzaam zijn om een dergelijke informatiestroom te ordenen en de belangrijkste acties daaruit te destilleren.

Dat neemt niet weg dat TuranGoeloe zich inspant om de voorbereiding op de eilanden handen en voeten te geven. Daarbij zien we dat TuranGoeloe het aanbod steeds beter afstemt op de behoeften van leerlingen, maar daarin nog te weinig samen optrekt met andere partijen.

5.2 Aanbevelingen

In deze paragraaf beschrijven we aanbevelingen rondom de huidige begeleidingsopdracht van TuranGoeloe. We doen zeven **aanbevelingen aan het ministerie van OCW** als opdrachtgever van de begeleidingsopdracht.

1. **Overweeg één begeleidingsopdracht voor het hele Koninkrijk.** Als de overheden van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland samen één begeleidingsopdracht zouden opzetten, is er vanwege de grotere schaal meer kwaliteit haalbaar want een grotere organisatie heeft meer ruimte voor kennisuitwisseling, specialisatie, opleiding, professionalisering en kwaliteitsborgingsprocessen. Er kan ook overwogen worden om de organisatie van sociale activiteiten (verder van Den Haag) een kleine aparte opdracht te maken, en alleen dat deel voor het hele Koninkrijk te laten verzorgen.¹⁴ Zet anders tenminste in op het stimuleren van sterkere samenwerking tussen alle partijen in het landschap.
2. **Voer meer regie op de rolverdeling tussen de partijen in het landschap.** Organiseer een plenair overleg over de taak- en rolverdeling met alle verschillende partijen in het landschap van begeleiding vóór of na vertrek. Leg vanaf dat moment de ‘scope’ van iedere partij (en hun verhouding tot andere partijen) vast bij aanbesteding en opdrachtverlening. Wijs daarbij ook een partij (bijvoorbeeld RCN) aan die praktische zaken coördineert, zoals de ‘kalender’ van activiteiten.

¹⁴ De culturele verschillen tussen de zes eilanden in het Koninkrijk zijn groot. Begeleiding namens het hele Koninkrijk door één organisatie kan alleen als die organisatie in staat is om begeleiders van verschillende achtergronden te werven. Maar voor sociale activiteiten is schaalniveau kritisch. Caribische studenten die ver van Den Haag studeren, lijken beter af met sociale activiteiten voor studenten uit alle landen in het Koninkrijk dan met helemaal geen activiteiten op redelijke reisafstand.

3. **Breid de duur van begeleiding van studenten uit van één naar twee jaar.** Studenten én deskundigen zien meerwaarde van meer begeleiding. Na de (cultuur)shock van het eerste jaar, zal die het tweede jaar beter binnenkomen. Het vergroten van de periode waarin studenten begeleid worden, zal dus waarschijnlijk positief effect tegen relatief weinig meerkosten.¹⁵
4. **Versterk de klachtenprocedure om het zicht op de kwaliteit van uitvoering te vergroten.** Verander de klachtenregeling van een interne procedure bij de opdrachtnemer (in dit geval TuranGoeloe) naar een procedure waarin een externe partij betrokken is. Vraag (meta)informatie over het aantal klachten als onderdeel van de rapportages. Dit kan ook een middel zijn om te leren van schrijdende gevallen in de uitvoering en die zoveel mogelijk te voorkomen.¹⁶
5. **Stel eisen aan de verhouding van het aantal studenten per studiecoach.** In de opdracht zijn geen eisen opgenomen aan het aantal uur begeleiding of het minimaal aantal begeleiders.¹⁷ Voldoende (keuze uit) begeleiders kan de kwaliteit borgen en de kans op een match tussen student en begeleider vergroten.
6. **Stimuleer zoveel mogelijk lokale aanwezigheid op de eilanden.** OCW kan bij een nieuwe aanbestedingsprocedure punten toekennen aan organisaties met een lokale aanwezigheid op de eilanden. Mogelijk kan dat aanbieders verleiden om een consortium te vormen met een (maatschappelijke) organisatie die fysiek op de eilanden aanwezig is, liefst het hele jaar door.
7. **Laat een factsheet ontwikkelen van de basisinfrastructuur ondersteuning en zorg.** Gelet op de complexe problematiek onder sommige studenten, is het belangrijk dat buddies en studiecoaches in staat om studenten met problemen de weg te wijzen. Het is de vraag of OCW dat (zonder extra hulpmiddelen) van een opdrachtnemer kan verwachten. Een factsheet zou helpen. Deze zou idealiter contactgegevens tonen van professionals bij instellingen of steden met de meeste Caribische studenten.¹⁸
8. **Overweeg of OCW (indirect) garant zou kunnen staan voor huisvesting.** Dit is een bestaande praktijk voor studenten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten die in Nederland komen studeren. TuranGoeloe zou dan mogelijk goedkopere huisvesting kunnen aanbieden vanuit een bredere huisvestingsportefeuille.¹⁹

¹⁵ Een groot deel van de uitvoeringskosten van de begeleidingsopdracht heeft betrekking op de periode vóór of vlak na de overtocht. Een verdubbeling van de begeleidingsduur is dus bepaald geen verdubbeling van de totale kosten.

¹⁶ Tijdens het onderzoek hebben wij een aantal schrijnende verhalen van studenten gehoord over problemen rondom huisvesting. Binnen dit onderzoek kunnen we niet nagaan wat er in deze gevallen precies gebeurd is, maar het is wel belangrijk dat OCW hier zicht op houdt.

¹⁷ De overeenkomst kent daarmee nu geen juridische of financiële prikkel die stimuleert om voldoende begeleiders in te zetten. We hebben overigens geen aanleiding om te veronderstellen dat dit momenteel TuranGoeloe tegenhoudt om meer begeleiders in te zetten; praktisch gezien is een groter obstakel dat begeleiders moeilijk te werven zijn.

¹⁸ Een bredere opzet is ook denkbaar. De factsheet over de basisinfrastructuur is dan niet enkel gericht op Caribische studenten maar op alle studenten. Waarschijnlijk kampen immers niet alleen Caribische studenten en begeleiders met dit probleem.

¹⁹ Dit kan ook indirect, door het van de uitvoerende partij is eisen in een nieuwe aanbesteding. Die zou de financiële effecten van de garantstelling dan indien nodig kunnen verdisconteren in de aangeboden prijsstelling. Mogelijk is de indirecte route juridisch beter haalbaar met het oog op de gelijkheid ten opzichte van Europees Nederlandse studenten.

5.3 Reflectie

Meer maatregelen zijn nodig om veel studenten in staat te stellen succesvol te studeren

Met de aanbevelingen uit paragraaf 5.2 hierboven kan de begeleidingsopdracht geoptimaliseerd worden, maar alléén begeleiding gaat niet bereiken dat Caribische studenten succesvol studeren. Daarvoor is de stap van Caribisch Nederland naar Europees Nederland te groot. Veel studenten zijn niet klaar om de overtocht te maken. De cultuurschok is intens, studenten zijn niet zelfredzaam, en spreken de taal onvoldoende om goed te kunnen studeren.

Om meer impact te hebben, lijken ook andere, meer fundamentele maatregelen nodig die dit onderliggende probleem aanpakken. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan:

- Verdere maatregelen om de kwaliteit van het voortgezet onderwijs op de eilanden te verbeteren, of anders de diplomawaardering van VO-diploma's te herwaarderen.
- Samen met de Openbare Lichamen en maatschappelijke partijen het onderwijs en ouders sterker stimuleren om jongeren groot te brengen die ook buiten de eigen eilanden zelfredzaam zijn.
- Bezien of studeren in de regio sterker kan worden gestimuleerd, bijvoorbeeld via relatief hogere normbedragen (ten opzichte van het lokale prijsniveau) in de Wsf BES.
- Bezien of uitgebreidere voorbereiding op studeren (zoals het Caribbean Academic Foundation Year – CAFY) sterker kan worden gestimuleerd.²⁰
- Bezien of het versnipperde landschap aan initiatieven gericht op studenten kan worden gecondenseerd bij één enkele organisatie, die verantwoordelijk wordt voor alle initiatieven (van studiereizen tijdens het voortgezet onderwijs tot begeleiding na aankomst).

Monitoring van de studieresultaten van studenten uit Caribisch Nederland is cruciaal

Veel van de bovenstaande en andere maatregelen zijn ingrijpend. Ze kennen vrij hoge kosten en ook inhoudelijke nadelen. Of zulke maatregelen proportioneel zijn, is afhankelijk van de omvang van de problemen van studenten.

Op die omvang van de problemen is nu geen goed zicht. Er zijn geen goede, recente cijfers over het studiesucces van studenten uit Caribisch Nederland. Er zijn alleen gedeeltelijke cijfers uit 2020, vóór het uitbreken van de coronacrisis. Veel personen die voor dit onderzoek zijn geïnterviewd, hebben het beeld dat de problematiek sindsdien gegroeid is, maar dat is niet cijfermatig onderbouwd. Dat maakt het moeilijk om te bepalen welke fundamentele maatregelen nu echt nodig zijn.

Daarom verdient het aanbeveling om de resultaten van de groep studenten uit Caribisch Nederland beter te volgen en te monitoren.²¹ Daardoor kan er enerzijds een beter beeld ontstaan van de omvang van het aantal studenten dat uitvalt tijdens de studie en aangrenzende problemen zoals studieschuld en mentale problematiek. Anderzijds kan het meer inzicht geven in de effectiviteit van maatregelen in de voorbereiding en begeleiding.

²⁰ Wellicht kan bijvoorbeeld aan studenten die dergelijke voorbereiding hebben doorlopen een hogere overtochtvergoeding naar Europees Nederland worden uitgekeerd en aan studenten die dit niet hebben doorlopen juist een lagere vergoeding.

²¹ De focus moet dan liggen op de groep als geheel, niet de individuele studenten (ook om privacyredenen).

Datum

24 juli 2025

Opdrachtgever

Ministerie van OCW

Onderzoeksteam

Wouter Verbree, Janneke Jansink,
Chantal Dortalina en Michiel Ehrismann

Referentie

GO249/rapport

Bezoekadres

Maliebaan 16
3581 CN Utrecht

Telefoon +31 30 236 30 30

Website www.aef.nl